

„ახალი ნეოკლასიკური სინთეზი“ – XXI საუკუნის ეკონომიკური მეცნიერების პარადიგმა

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზის“, როგორც ჩამოყალიბების პროცესში მყოფი ახალი ეკონომიკური მიმდინარეობის, წარმოშობის ობიექტური წანამდგვრები, მიზნები და ამოცანები. დასაბუთებულია ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკაში მისი გამოყენების აუცილებლობა.

ნაშრომში ახსნილია „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზის“ ორგანული კავშირი ეკონომიკური მეცნიერების შედარებით ახალ დარგთან – საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკასთან და მათი როლი სიცოცხლისუნარიანი ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებაში.

საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ფუნქციონირების ძირითადი მიმართულებების ასახვა ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკაში თანამედროვე ცივილიზაციის გამოწვევაა. ეს მიმართულებები აუცილებელია აისახოს „ახალ ნეოკლასიკურ სინთეზში“, რაც სიახლეს შეიტანს „ნეოკლასიკურ სინთეზში“, რომელიც გასული საუკუნის 80-იან წლებში ჩამოყალიბდა პოლსამუელსონის ხელმძღვანელობით და წარმატებით გამოიყენებოდა ერთი ათეული წლის მანძილზე აშშ-სა და სხვა განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკურ პოლიტიკაში.

დღეს განვითარებულ სამყაროში ინტენსიურად მიმდინარეობს მსჯელობა ეკონომიკური პოლიტიკის მეინსტრიმის (ძირითადი მიმართულების) შეცვლის თაობაზე, რაც განსაკუთრებით გააქტიურდა 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის შემდეგ და უკავშირდება იმ ეკონომიკური თეორიის შეცვლას, რომელიც საფუძვლად ედო ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკას. ამის ეპიცენტრი ამერიკის შეერთებული შტატებია და ყოველი ცვლილება ციტადელად აღიარებულ ამ ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკაში სწრაფად „აირეკლება“, განსაკუთრებით, ეკონომიკურად დაწინაურებული ქვეყნების ეკონომიკურ პოლიტიკაში.

„ახალი ნეოკლასიკური სინთეზი“ „ნეოკლასიკური სინთეზისა“ (ახალი შინაარსით) და საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ძირითადი მიმართულებების შეერთების შედეგად მიღებული ახალი ეკონომიკური თეორიაა. ეს

როზეტა ასათიანი

ეკონომიკურ მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
თსუ პაატა გუგუშვილის სახელობის
ეკონომიკის ინსტიტუტის უფროსი
მეცნიერ-თანამშრომელი,
საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის
პროფესორ-ემერიტუსი,
თსუ რექტორის მრჩეველთა
საბჭოს წევრი, საქართველოს
მეცნიერებათა ეროვნული
აკადემიის ეკონომიკის ექსპერტი
E-mail: marinassati@gmail.com

ფორმულირება არის სიახლე მსოფლიო ეკონომიკურ მეცნიერებაში.

ეკონომიკის სოციალიზაციის გაძლიერებით მსოფლიოს განვითარების კანონზომიერმა პროცესმა ახალი იმპულსი შეიძინა და ბიძგი მისცა ეკონომიკურ პროგრესს, რაც სხვა მახასიათებლებთან ერთად, ტექნოლოგიურ ბუშში გამოიხატა. ამიტომაც გახდა აუცილებელი ეკონომიკური თეორიის მეინსტრიმის და, აქედან გამომდინარე, ეკონომიკური პოლიტიკის შეცვლა.

საკვანძო სიტყვები: „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზი“. საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკა. საზოგადოებრივი დოვლათი. სამოქალაქო საზოგადოება. ახალი მსოფლიო წესრიგი. საკუთრების პლურალიზმი. ინსტიტუციური წესრიგი. კონკურენციული წესრიგი. სოციალური წესრიგი. ახალი ფისკალური ფედერალიზმი. ექსტერნალიზმი.

ეკონომიკური თეორიისა, უფრო ზუსტად კი, ეკონომიკური პოლიტიკის მეინსტრიმის შეცვლის აუცილებლობის შესახებ მსჯელობა, საერთოდ კი, ეს უაღრესად რთული და აქტუალური პრობლემა, ჯერ კიდევ, XX საუკუნის ბოლოს მომწიფდა, 90-იანი წლების დასაწყისში კი, როდესაც მილტონ ფრიდმენის ხელმძღვანელობით, ჩიკაგოელ ეკონომისტთა „მონეტარისტულმა თეორიამ“ ეკონომიკურ პოლიტიკაში „ნეოკლასიკური სინთეზის“ ადგილი დაიკავა, ერთი ათეული წელი საკმარისი აღმოჩნდა იმისათვის, რომ გამოკვეთილიყო ამ თეორიის ნაკლოვანებები და ეკონომიკურ პოლიტიკაში მისი გამოყენების მიზანშეუწონელობა.¹ მიუხედავად ამისა, „ჩიკაგოს სკოლის“ **მონეტარისტულ თეორიაზე** აგებული, სტაბილურობისა და მდგრადი ეკონომიკური განვითარების გარანტიად აღიარებულ ნეოკლასიკურ ეკონომიკურ პოლიტიკას თითქმის ორი ათეული წლის მანძილზე ეყრდნობოდა აშშ-ისა და სხვა ქვეყნების ეკონომიკა. იგი ითვალისწინებდა მაკროეკონომიკური რეგულირების შესუსტებას საბიუჯეტო-საგადასახადო რეგულირების შემცირების საფუძველზე და ფულად-საკრედიტო რეგულირებაში ფულის ფენომენის წინა პლანზე წამოწევას – სპეკულაციური ოპერაციებით, ფულით ფულის კეთებით (რომელსაც, ჯერ კიდევ, არისტოტელემ ქრემატისტიკა უწოდა), ასევე, საბაზრო ძალების გაძლიერებით, სახელმწიფო სოციალური ხარჯების შემცირებით, სოციალური პროგრამების შეკვეცით, ხელფასის მინიმალური განაკვეთის „გაყინვით“, პროფკავშირების როლის შესუსტებითა და ა.შ.

მილტონ ფრიდმენსა და „ჩიკაგოს სკოლის“ სხვა წარმომადგენლებს (დ. კეიგანს, ფ. ჰაიეკს, გ. ლუკასს, ა. შვარცს, ე. მეტცლერსა და ა.შ.) ამ პერიოდში, ეკონომიკური პოლიტიკის საწყის ეტაპზე აღზევებული მონეტარიზმი მაკროეკონომიკური რეგულირების წარმატებულ მოდელად მიაჩნდათ, თუმცა, ეკონომიკური კრიზისის დადგომის ნიშნები, განსაკუთრებით 2006-2007 წლებში

ში ნელ-ნელა იკვეთებოდა. ფულის ფენომენის წინა პლანზე წამოწევამ გზა გაუხსნა ვირტუალურ ეკონომიკას. ფულის კეთების ხელოვნებამ დაფარა ეკონომიკის მართვის ხელოვნება. ეკონომიკურ პოლიტიკაში ფისკალური რეგულირების უკანა პლანზე გადაწევამ და საკრედიტო რეგულირების თვითღინებაზე მიშვებამ ფინანსური ეკონომიკა რეალურ ეკონომიკას მოწყვიტა და მსოფლიოს ფინანსური კრიზისისკენ უბიძგა, რომელიც შემდეგ ეკონომიკურ კრიზისში გადაიზარდა, რაც აისახა კიდევ მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებში. საკმარისია აღინიშნოს თუნდაც ერთი გლობალური, მეგაეკონომიკური მაჩვენებელი, რომ წარმოდგენა შეიქმნას იმდროინდელი მსოფლიო ეკონომიკის მძიმე მდგომარეობის შესახებ: საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ოფიციალური მონაცემებით, ამ პერიოდში მსოფლიოს მთლიანი შიდა პროდუქტი 3,02%-დან 0,60%-მდე დაეცა.²

ნობელის პრემიის ლაურეატის პოლ კრუგმანის აზრით, „ჩიკაგოელი ეკონომისტების კომენტარები არის „ბნელი საუკუნის“ მაკროეკონომიკის პროდუქტი, სადაც რთულად მოპოვებული ცოდნა დავიწყებული იქნა, ხოლო უცნაური განტოლებებით „გამოპრანჭული“ ირაციონალური და არაპროგნოზირებადი თეორიები ძალიან შორს აღმოჩნდნენ რეალობისგან“.³

მიუხედავად აშშ-ის ფედერალური სარეზერვო სისტემის მცდელობისა, გამოესწორებინა კეთილდღეობის გზიდან ეკონომიკის მნიშვნელოვანი გადახრები, პ. კრუგმანის ხატოვანი გამოთქმით, „ამერიკული ეკონომიკა აცდა სწორ გზას და ლიანდაგიდან გადავიდა“.⁴ ამიტომ 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისიდან დაწყებული, ნეოლიბერალური ეკონომიკური პოლიტიკის უარყოფის საფუძველზე, დღის წესრიგში დადგა ეკონომიკური თეორიის მეინსტრიმის შეცვლის აუცილებლობა, ვინაიდან ეკონომიკურ პოლიტიკაში არსებული მდგომარეობის ცვლილებების გარეშე გაართულებოდა მსოფლიო ეკონომიკური

¹ კრუგმანი პ. როგორ მოახერხეს ეკონომისტებმა ყველაფრის არასწორად გაგება? თარგმანი ინგლისურიდან. „საქართველოს ეკონომიკა“, 2009, №10; Экономическая теория на пороге XXI века. Под ред. **Осипова Ю.М., Зотовой Е.О.** М., «Юрист», 2000; **ასათიანი რ.** ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი მიმარ-თულებების შეცვლის აუცილებლობა საქართველოში. „ეკონომისტი“, 2016, №1; **ასათიანი რ.** მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი და ეკონომიკური თეორიის მეინსტრიმი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. „სოციალური ეკონომიკა“, 2011, №1.

² <http://ictsd.org/i/news/bridgesrussiandigest/69878>

³ კრუგმანი პ. როგორ მოახერხეს ეკონომისტებმა ყველაფრის არასწორად გაგება. თარგმანი ინგლისურიდან. „საქართველოს ეკონომიკა“, 2009, №10, გვ. 80 (**Krugman P.** How did economists get it so wrong? “New York Times”, 2009, September 2).

⁴ იქვე.

კრიზისიდან თავის დაღწევა. ამიტომაც იყო, რომ აშშ-ის ფედერალურმა სარეზერვო სისტემამ, ანტიკრიზისული ღონისძიებების გატარების მიზნით, ფინანსურ ბაზრებზე ლიკვიდურობის პრობლემის გადასაჭრელად ევროკავშირის, დიდი ბრიტანეთის, იაპონიის, შვეიცარიისა და კანადის ცენტრალურ ბანკებთან ერთად, 640 მლრდ დოლარი გამოყო ფინანსური ინსტიტუტების მხარდასაჭერად, ხოლო 800 მლრდ დოლარი – სამომხმარებლო კრედიტის სახით.⁵

ბოლო ათწლეულებში მსოფლიოს პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ, ინსტიტუციურ და მეცნიერულ-ტექნოლოგიურ სფეროებში მომხდარი უდიდესი ცვლილებები მეტ-ნაკლები ზომით აისახა ცალკეული ქვეყნების განვითარებაზე. ამასთან, თანამედროვე ეპოქაში, წინა ეპოქისაგან განსხვავებით, დიდია გლობალიზაციის გავლენა. პოზიტიურთან ერთად, მისი ნეგატიური ტენდენციებიც გამოვლინდა,⁶ რომელთა დაძლევის გარეშე ნებისმიერ ქვეყანაში, მითუმეტეს ტრანზიტულ, ნაკლებადგანვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებში რთულია დისპროპორციების დაძლევა და ეკონომიკური განვითარება.⁷ ამიტომაცაა, რომ „გლობალური იმპერიის ქოლგის“ ქვეშ მოქცეულ ქვეყნებში სუსტია სამართლებრივი ინსტიტუტები, დაბალია ცხოვრების დონე, მიზერულია საშუალო ფენა, მიუღწევადია სამართლიანობა და სოციალური თანხმობა.

მიუხედავად იმისა, რომ XX საუკუნის 60-იანი წლებიდან კაპიტალიზმის განვითარებაში ახალი ეპოქა დაიწყო – ინდუსტრიული საზოგადოება გადაიზარდა პოსტინდუსტრიულში, ამ მოვლენამ უდიდესი როლი შეასრულა ახალი მსოფლიო წესრიგის ჩამოყალიბებასა და სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკის

ფორმირება-განვითარებაში, თუმცა, პრობლემა მაინც პრობლემად დარჩა: ვერ მოხერხდა ახალი ეკონომიკური თეორიის – „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზისა“⁸ და მის საფუძველზე ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის ჩამოყალიბება.

მაკროეკონომიკური რეგულირების კეინზიანური მოდელი და მისგან გამომდინარე „კეინზიანური რეგულაცია“, რომელიც ოქროს ასოებით ჩაიწერა მსოფლიო ეკონომიკის ისტორიაში, დღესაც ყურადღების ცენტრშია ეკონომიკური პოლიტიკის შემქმნელთა შორის. ახალმა კეინზიანელებმა – ჯ. სტიგლიცმა, ა. აკერლოფმა, ო. ბლანშარმა, ა. გრინვალდმა, გ. მეჩქიუმ, ს. ფიშერმა, ჯ. ბერნანდმა, ა. ლინდბეკმა და ა.შ., ტრადიციულ კეინზიანურ ფასეულობებზე დაყრდნობით, გააფართოვეს კვლევის სფერო და შექმნეს მოდიფიცირებული კეინზიანური თეორია. მათ, გარდა მაკროეკონომიკური პრობლემებისა, დაიწყეს მიკროეკონომიკური პრობლემების ანალიზი. კვლევის ცენტრში ეფექტიანი ერთობლივი მოთხოვნის ანალიზთან ერთად, ინდივიდუალიზმის პრინციპებზე დაყრდნობით, მიკროეკონომიკური პრობლემებიც მოექცა. ახალმა კეინზიანელებმა ჩართეს ინსტიტუციონალიზმის ცალკეული დებულებები. ისინი არ ახდენენ კეინზიანური მაკროეკონომიკისა და ნეოკლასიკური მიკროეკონომიკის მექანიკურ შეერთებას, არამედ, ყრდნობიან იმ მტკიცებას, რომ ეკონომიკის წონასწორობის დაცვა შესაძლებელია მხოლოდ ჯანსაღი ეკონომიკური პოლიტიკით, ხოლო ეკონომიკის უწონასწორობის დაძლევისათვის აუცილებელია, ღია ეკონომიკის მიღწევების გათვალისწინებით, სახელმწიფო რეგულირების გაძლიერება.

ისმება კითხვა: ახალი კეინზიანელები რას გულისხმობენ სახელმწიფო რეგულირების გა-

⁵ «МЭМО». 2009, №7, с.15.

⁶ ასათიანი რ. გლობალიზაცია, ეკონომიკური თეორია და საქართველო. თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“, 2010.

* სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციის (საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის, გაეროს განვითარების ფონდის და ა.შ.) მიერ შემოთავაზებული კრიტერიუმების საფუძველზე განსხვავებულია მსოფლიოს ქვეყნების რაოდენობა, მაგ. გაეროს განვითარების ფონდის კლასიფიკაცია მოიცავს მსოფლიოს 194 ქვეყანას, მათ შორის განვითარებულია 35 ქვეყანა, აქედან, უფრო განვითარებული (more developed countries) – 24 ქვეყანა, რომელთა წილად მოდის მსოფლიოში წარმოებული მშპ-ის თითქმის 2/3. ნაკლებად განვითარებული (less developed countries) 137 ქვეყანა, რომელთა წილად მოდის მსოფლიო მოსახლეობის 81%. ცალკე ჯგუფადაა გამოყოფილი აღმოსავლეთ ევროპისა და CHF-ს ქვეყნები, მაგრამ არსებობს 22 ქვეყანა, რომელიც ყველა კლასიფიკაციაში ხვდება, როგორც განვითარებული ქვეყანა. ეს ქვეყნებია: აშშ, იაპონია, გერმანია, გაერთიანებული სამეფო, კანადა, საფრანგეთი, შვეიცარია, შვედეთი, ავსტრია, ბელგია, იტალია, ნორვეგია, ლუქსემბურგი, ფინეთი, დანია, ისლანდია, ესპანეთი, ირლანდია, ნიდერლანდი, პორტუგალია, ავსტრალია, ახალი ზელანდია.

** სახელწოდება „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზი“ შემოღებულ იქნა მ. გუდფრენდისა და ი. კინგის მიერ ნაშრომში: Goodfriend M., King R. The New Neoclassical synthesis and the Role of Monetary Policy. Macroeconomic Manual. New York, 1997.

ძლიერებში? „ნეოკლასიკური სინთეზი“ რატომ უნდა შეიცვალოს „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზით“? საბაზრო ეკონომიკამ ხომ ახალი როლი მიანიჭა სახელმწიფოს, მერედა სად ჩანს ეს ახალი როლი? კეინზიანელები რატომ არაფერს არ ამბობენ საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის როლსა და დანიშნულებაზე, მის ძირითად მიმართულებებზე⁷, არადა, შეიძლება ითქვას, „ძაღლის თავი აქ მარხია“. „**ახალი ნეოკლასიკური სინთეზი**“ „**ნეოკლასიკური სინთეზისა**“ და **საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ძირითადი მიმართულებების შეერთებით მიღებული ახალი ეკონომიკური თეორია!** ამიტომაცაა სიახლე ეს ფორმულირება მსოფლიო ეკონომიკურ მეცნიერებაში.⁸

სახელმწიფომ, ეკონომიკური წონასწორობის მიღწევისათვის, „ახალი ნეოკლასიკური სინთეზის“ შექმნითა და მისი ჩართვით ეკონომიკურ პოლიტიკაში, უნდა დაძლიოს ეკონომიკური კრიზისი. დღეს ბევრს წერენ ეკონომიკური მეცნიერების კრიზისის შესახებ, რაც მოკლებულია სიზუსტეს. საქმე ისაა, რომ ეკონომიკური მეცნიერება ფართო ცნებაა, მრავალ დარგს მოიცავს, ხოლო კრიზისი ეხება მხოლოდ ეკონომიკურ თეორიას (ფართო გაგებით) როგორც მეცნიერებას, სახელდობრ, მაკროეკონომიკურ თეორიას და არა მთელ ეკონომიკურ მეცნიერებას.

საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის, ეკონომიკური მეცნიერების შედარებით ახალი დარგის, ჩამოყალიბების საფუძველზე ცივილიზებულ ქვეყნებში სახელმწიფო ასრულებს ახალ როლს, რაც გამოიხატება შემდეგში:

სახელმწიფომ, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გაატაროს აქტიური სოციალური პოლიტიკა, არ უნდა დაუშვას თავისი მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის გაღატაკება და საზოგა-

დოებრივი დოვლათი თითოეული მოქალაქისათვის გახადოს ხელმისაწვდომი (უფასო ან დოცაციური ფორმით), უნდა განსაზღვროს ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების გენერალური სტრატეგია, ხელი შეუწყოს დასაქმების ზრდასა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას; სახელმწიფოს ლაიტმოტივი უნდა იყოს მკვეთრი ქონებრივი უთანასწორობისა და ღრმა პოლარიზაციის არდაშეება; სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებას, შეიმუშაოს და დაიცვას ეკონომიკური საქმიანობის კანონმდებლობა, ასევე, ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობა; უარყოფითი გარე ეფექტების, ექსტერნალიების წინააღმდეგ სახელმწიფომ უნდა გაატაროს ქმედითი ღონისძიებები, შეძლოს მათი დაძლევა⁹; **სახელმწიფომ აუცილებელია შეინარჩუნოს ბუნებრივი ანუ სახელმწიფო მონოპოლიები და არ მოახდინოს მათი პრივატიზაცია** (რაც არ იქნა გათვალისწინებული საქართველოში)¹⁰; სახელმწიფომ უნდა დაიცვას კერძო საკუთრება და ხელი შეუწყოს მის განვითარებას; სახელმწიფოს პრეროგატივაა ახალი მსოფლიო წესრიგის მოთხოვნათა განხორციელება, პირველ რიგში, კონკურენციის სფეროში წესრიგის დაცვა¹¹, ასევე, ინსტიტუციური წესრიგისა (რომელიც, უპირველეს ყოვლისა, ითვალისწინებს საკუთრების პლურალიზმის დამკვიდრებას) და სოციალური წესრიგის დაცვას¹²; სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს ფუნდამენტური მეცნიერების განვითარებას, სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პოლიტიკის გატარებას, მნიშვნელოვანი როლი უნდა შეასრულოს ინოვაციური პოლიტიკის შემუშავებასა და გატარებაში, ასევე, განათლებისა და ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებასა და გატარებაში; მაკროეკონომიკური რეგულირება, პირველ რიგში, უნდა

⁷ Asatiani R. Study of Public Sector Economics as Necessary Condition of Social Orientation. "Bulletin of the Georgian Academy of Sciences". Vol. 169, # 2, March-April, 2004. **ასათიანი რ.** საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკა. სახელმძღვანელო. თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“, 2017.

⁸ **ასათიანი რ.** საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის როგორც მეცნიერების წარმოშობის წანამძღვრები, მიზნები და ამოცანები. „ახალი ეკონომისტი“, 2017, №2.

⁹ **ასათიანი რ.** გარე ეფექტები და „გადასხმის ხარჯები“. „ეკონომისტი“, 2009, №2.

¹⁰ **ასათიანი რ.** მომსახურება და საბაზრო სისტემა. თბილისი. „თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა“, 1993, გვ. 42-43, 234.

¹¹ **Асатиани Р.** Теории конкуренции и новые перспективы стран ориентированных на конкурентноспособность. жур. «Кавказ и глобализация», Швеция, Ca&CC Press, 2015; **ასათიანი რ.** კეთილდღეობა ყველასთვის, კეთილდღეობა კონკურენციის გზით. „ეკონომიკური განვითარების სტრუქტურული და ინოვაციური პრობლემები“. თსუ პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალების კრებული. თბილისი, 2017.

¹² **ასათიანი რ.** ახალი მსოფლიო წესრიგი და მისი პრინციპების რეალიზაციის არსებული მდგომარეობა საქართველოში. „საქართველოს ეკონომიკა“, 2013, №12; **ასათიანი რ.** ახალი მსოფლიო წესრიგი და სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობა. „მაკრო მიკრო ეკონომიკა“, 2003, №4.

დაეგრძნოს საბიუჯეტო-საგადასახადო რეგულირებასა და ახალ საბიუჯეტო ფედერალიზმს¹³; სახელმწიფომ გადასახადების მანევრირებით, პროგრესული დაბეგვრის გატარებით ხელი უნდა შეუწყოს ეკონომიკის სოციალიზაციის გაძლიერებას, ფულად-საკრედიტო რეგულირება კი, არ უნდა გასცდეს თავისი ფუნქციონირების საზღვრებს, რათა სპეკულაციური ოპერაციებითა და ფულით ფულის კეთების მანევრირებით არ განმეორდეს 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი; სახელმწიფომ ხელი უნდა შეუწყოს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებას, საშუალო ფენის რეალურად ჩამოყალიბებას; შემოსავლების სამართლიანი გადანაწილება სახელმწიფოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფუნქციაა, ასევე, ინფრასტრუქტურის შექმნა-განვითარება; მაკროეკონომიკური რეგულირების შემადგენელი ნაწილია საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის რეგულირებაც; სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ეკონომიკური უსაფრთხოება¹⁴, აქტიური როლი უნდა შეასრულოს ბუნებათსარგებლობის სწორად წარმართვაში, ეკოლოგიური და სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში; სახელმწიფოს პრეროგატივაა ნარჩენების რეგულირების პოლიტიკის შემუშავება და გატარება; სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანესი ფუნქციაა საგარეო ვალის მართვა და რეგულირება (ამასთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვანია საქართველოს საგარეო ვალის წარმოდგენა დინამიკაში, კერძოდ, 31 დეკემბრის მდგომარეობით: 1999 წელს საქართველოს საგარეო ვალი შეადგენდა 2 მლრდ 203 მლნ დოლარს, 2003 წელს – 2 მლრდ 861 მლნ დოლარს, 2006 წელს – 3 მლრდ 800 მლნ დოლარს, 2012 წელს – 13 მლრდ 415 მლნ დოლარს, ხოლო 2017 წელს – 17 მლრდ 260 მლნ დოლარს);¹⁵

სახელმწიფომ უნდა შეძლოს გლობალიზაციის შეუქცევადი პროცესის დადებითი, პოზიტიური ეფექტების გამოყენება და წინ აღუდგეს უარყოფით, ნეგატიურ ეფექტებს, რაც ძალზე

მნიშვნელოვანია თანამედროვე ღია ეკონომიკაში¹⁶.

თვალსაჩინოებისთვის, ნაშრომში წარმოდგენილია სქემატურად საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ფუნქციონირების ძირითადი მიმართულებები (იხ. №1 სქემა).

ის გარემოება, რომ სახელმწიფო, სოციალურ სფეროში აქტიური როლის შესრულებით, „კეთილდღეობის სახელმწიფოს“ ნიშნებს იძენს ახალი დროის გამოწვევაა. კაცობრიობის განვითარების განვლილ პერიოდთან შედარებით, იგი წინ გადადგმული ნაბიჯი და ახალი სიტყვაა უფრო მაღალი სოციალური და, ამავე დროს, ახალი მსოფლიო წესრიგის დამყარების თვალსაზრისით. „კეთილდღეობის სახელმწიფო“ პოლიტიკის საფუძველზე წინა პლანზე საზოგადოების სოციალური დაცვის ფუნქციამ წამოიწია, რომლის გარეშე შეუძლებელია ბაზრის პრინციპების რეალიზაცია და იგი ეკონომიკის სტაბილიზაციის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებად აღიარებული.

ეკონომიკის სოციალიზაციის გაძლიერებით მსოფლიოს განვითარების კანონზომიერმა პროცესმა ახალი იმპულსი შეიძინა და ბიძგი მისცა ეკონომიკურ პროგრესს, რაც, სხვა მახასიათებლებთან ერთად, ტექნოლოგიურ ბუმში გამოიხატა. ამიტომაც გახდა აუცილებელი ეკონომიკური თეორიის მეინსტრიმისა და, აქედან გამომდინარე, ეკონომიკური პოლიტიკის შეცვლა.

ასეთია დღეს დიფერენცირებულ და კონტრასტულ სამყაროში მსოფლიო ეკონომიკური პოლიტიკის ლოგიკა. ეპოქალურმა მოვლენებმა და პროცესებმა ახალი გამოწვევების წინაშე დააყენა საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკა, რომელმაც გამოკვეთილი ადგილი უნდა დაიკავოს ჩამოყალიბების პროცესში მყოფ „ახალ ნეოკლასიკურ სინთეზში“ და, შესაბამისად, ახალ ეკონომიკურ პოლიტიკაში.

ქვეყანა, რომელიც, ეროვნული ეკონომიკის თავისებურებების გათვალისწინებით,

¹³ ასათიანი რ. ბიუჯეტთაშორისი ურთიერთობების სახელმწიფო რეგულირება – პირველი რიგის ამოცანა. „ახალი ეკონომისტი“, 2012, №4.

¹⁴ ასათიანი რ. ეკონომიკის სოციალური ორიენტაცია – ეკონომიკური უსაფრთხოების მნიშვნელოვანი ინდიკატორი. „სოციალური ეკონომიკა“, 2012, №3.

¹⁵ საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემები.

¹⁶ ასათიანი რ. გლობალიზაცია, რელიგიურ ეთიკაზე აგებული ეკონომიკური პოლიტიკა და საქართველო. „საქართველოს ეკონომიკა“. მთავარი რედაქტორი რ. ასათიანი. თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“, 2012; ასათიანი რ. გლობალიზაციის ეპოქალური პროცესი და საქართველოს ეკონომიკა ახალი გამოწვევების წინაშე. „გლობალიზაცია და ბიზნესი თანამედროვე გამოწვევების წინაშე“. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. 19-20 მაისი. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი, 2017; Asatiani R. The Phenomenon of Globalization on an its Influence on National Economics. „The Caucasus & Globalization“. Vol 1(3), Sweden, Ca&CC Press, 2007.

საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ფუნქციონირების
ძირითადი მიმართულებები

1. მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის გადატაკების არდაშეება.	2. საზოგადოებრივი დოვლათის მოსახლეობისათვის მიწოდება უფასოდ ან დოტაციური ფასით.
3. ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების გენერალური სტრატეგიის განსაზღვრა.	4. ეკონომიკური საქმიანობის კანონმდებლობის შემუშავება და დაცვა.
5. ანტიმონოპოლიური კანონმდებლობის შემუშავება და მონოპოლიების წინააღმდეგ ქმედითი ღონისძიებების გატარება.	6. მკვეთრი ქონებრივი უთანასწორობისა და ღრმა პოლარიზაციის არდაშეება.
7. შემოსავლების სამართლიანი გადანაწილება.	8. გადასახადების მანევრირებით ეკონომიკის სოციალიზაციის გაძლიერება.
9. დასაქმების ზრდისა და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნის ხელშეწყობა.	10. ბუნებრივი მონოპოლიების შენარჩუნება და მათი პრივატიზაციის არდაშეება.
11. საკუთრების პლურალიზმის დამკვიდრება.	12. სამოქალაქო საზოგადოების განვითარების ხელშეწყობა.
13. კერძო საკუთრების დაცვა და ხელშეწყობა.	14. საბიუჯეტო-საგადასახადო რეგულირების უპირველესი როლის დაცვა.
15. ახალი საბიუჯეტო ფედერალიზმის მაკროეკონომიკური რეგულირება.	16. ფულად-საკრედიტო რეგულირების მოქცევა თავის ფუნქციონირების საზღვრებში.
17. მცირე და საშუალო ბიზნესის აქტიურად ხელშეწყობა.	18. საშუალო ფენის რეალურად ჩამოყალიბება და მისი რაოდენობის ზრდა.

19. უარყოფითი გარე ეფექტების (ექსტერნალიების) წინააღმდეგ ქმედითი ღონისძიებების გატარება.	20. ეკონომიკის ინფრასტრუქტურის შექმნა და განვითარება.
21. კონკურენციის სფეროში წესრიგის დაცვა.	22. სოციალური წესრიგის დაცვა.
23. სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარება.	24. ინსტიტუციური წესრიგის დაცვა და ინსტიტუციური ინფრასტრუქტურის განვითარება.
25. საინფორმაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება.	26. განათლების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და გატარება.
27. ჯანმრთეობის დაცვის სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და გატარება.	28. სამეცნიერო-ტექნოლოგიური პოლიტიკის გატარება.
29. ფუნდამენტური მეცნიერების განვითარების ხელშეწყობა.	30. ინოვაციური პოლიტიკის გატარების ხელშეწყობა.
31. ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.	32. ბუნებათსარგებლობის აპრობირებული მეთოდებით წარმართვა.
33. ეკოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	34. სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.
35. ნარჩენების რეგულირების პოლიტიკის შემუშავება და გატარება.	36. საგარეო-ეკონომიკური საქმიანობის რეგულირება.
37. საგარეო ვალის მართვა და რეგულირება	38. გლობალიზაციის დადებითი ეფექტების გამოყენება და უარყოფითი ეფექტების დაძლევა.

თავის ეკონომიკურ პოლიტიკაში ეყრდნობა ამ თეორიულ პოსტულატებს, ქმნის ქვეყნის განვითარების საკუთარ მოდელს. ბუნებრივია, ეს მოთხოვნები საქართველომაც უნდა გაითვალისწინოს. ასეთი მოდელი, ეროვნული

ეკონომიკის თავისებურებებზე დაყრდნობით, მრავალია დღეს მსოფლიოში, უფრო სწორად, რამდენი ფეხზე მდგომი ქვეყანაცაა, იმდენია. საქართველოში კი, არასწორად გატარებული რეფორმების გამო, საბაზრო ეკონომიკამდე ჯერ კიდევ

დიდი გზა გვაქვს გასავლელი.

ასეთია საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ფუნქციონირების ის ბერკეტები, რომლებზედაც მყარად დგას განვითარებული ქვეყნები და რამაც დასავლეთ ევროპის ქვეყნების უმრავლესობაში სოციალურად ორიენტირებული საბაზრო ეკონომიკა გადაზარდა სოციალურ საბაზრო ეკონომიკაში, საბაზრო ეკონომიკის უფრო განვითარებულ ფორმაში და განაპირობა კეთილდღეობის სახელმწიფოების ჩამოყალიბება, რომლებსაც სოციალიზმის „ყლო-რტებსაც“ კი უწოდებენ¹⁷.

საბაზრო ეკონომიკის ფორმირება საქარ-

ველოში ეკონომიკური განვითარებისადმი ახლებურ მიდგომას მოითხოვს და ახალ როლს ანიჭებს სახელმწიფოს, რომლის დასტური საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის ფუნქციონირების ძირითადი მიმართულებებია.

დღეს სიცოცხლისუნარიანი ეკონომიკური პოლიტიკა თანამედროვე ცივილიზაციის გამოწვევაა. საქართველო ახალ გამოწვევათა წინაშეა, ამიტომ საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ეკონომიკის შექმნის აუცილებლობა ობიექტურად განაპირობებს საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის მოთხოვნათა გათვალისწინებას საქართველოს ეკონომიკურ პოლიტიკაში.

ლიტერატურა

1. აბრალავა ა. ეროვნული ეკონომიკა და გლობალიზაცია. თბილისი, „ინოვაცია“, 2005;
2. ასათიანი რ. ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების შეცვლის აუცილებლობა საქართველოში. „ეკონომისტი“, 2016, №1;
3. ასათიანი რ. მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი და ეკონომიკური თეორიის მეინსტრიმი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. „სოციალური ეკონომიკა“, 2011, №1;
4. ასათიანი რ. გლობალიზაცია, ეკონომიკური თეორია და საქართველო. თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“, 2010;
5. ასათიანი რ. საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკა. სახელმძღვანელო. თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“, 2017;
6. ასათიანი რ. საზოგადოებრივი სექტორის ეკონომიკის როგორც მეცნიერების წარმოშობის წანამდგრები, მიზნები და ამოცანები. „ახალი ეკონომისტი“, 2017, №2;
7. ასათიანი რ. გარე ეფექტები და „გადასხმის ხარჯები“. „ეკონომისტი“, 2009, №2;
8. ასათიანი რ. მომსახურება და საბაზრო სისტემა. თბილისი. „თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა“, 1993;
9. ასათიანი რ. კეთილდღეობა ყველასთვის, კეთილდღეობა კონკურენციის გზით. „ეკონომიკური განვითარების სტრუქტურული და ინოვაციური პრობლემები“. თსუ პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. თბილისი, 2017;
10. ასათიანი რ. ახალი მსოფლიო წესრიგი და მისი პრინციპების რეალიზაციის არსე-

ბული მდგომარეობა საქართველოში. „საქართველოს ეკონომიკა“, 2013, №12;

11. ასათიანი რ. ახალი მსოფლიო წესრიგი და სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობა. „მაკრო მიკრო ეკონომიკა“, 2003, №4;

12. ასათიანი რ. ბიუჯეტაშორისი ურთიერთობების სახელმწიფო რეგულირება – პირველი რიგის ამოცანა. „ახალი ეკონომისტი“, 2012, №4;

13. ასათიანი რ. ეკონომიკის სოციალური ორიენტაცია – ეკონომიკური უსაფრთხოების მნიშვნელოვანი ინდიკატორი. „სოციალური ეკონომიკა“, 2012, №3;

14. ასათიანი რ. გლობალიზაცია, რელიგიურ ეთიკაზე აგებული ეკონომიკური პოლიტიკა და საქართველო. „საქართველოს ეკონომიკა“. მთავარი რედაქტორი რ. ასათიანი. თბილისი, გამომცემლობა „სიახლე“, 2012;

15. ასათიანი რ. გლობალიზაციის ეპოქალური პროცესი და საქართველოს ეკონომიკა ახალი გამოწვევების წინაშე. „გლობალიზაცია და ბიზნესი თანამედროვე გამოწვევების წინაშე“. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მასალები. 19-20 მაისი. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი, 2017;

16. ასათიანი რ. სოციალური საბაზრო ეკონომიკა საბაზრო სისტემის უმაღლესი ფორმა. „ახალი ეკონომისტი“, №1, 2017;

17. კრუგმანი პ. როგორ მოახერხეს ეკონომისტებმა ყველაფრის არასწორად გაგება. თარგმანი ინგლისურიდან. „საქართველოს ეკონომიკა“, 2009, №10, გვ. 80 (Krugman P. How did economists get it so wrong? “New York Times”, 2009, September 2);

¹⁷ ასათიანი რ. სოციალური საბაზრო ეკონომიკა ეკონომისტი“, №1, 2017.

საბაზრო სისტემის უმაღლესი ფორმა. „ახალი

18. ჩიქავა ლ. ინოვაციური ეკონომიკა. თბილისი, მეცნიერ-რედაქტორი ასათიანი რ. გამომცემლობა „სიახლე“, 2006;
19. ჭითანავა ნ. საქართველოს ეკონომიკის მეტამორფოზები და პერსპექტივები. თბილისი, „ივერიონი“, 2012;
20. <http://ictsd.org/i/news/bridgesrussiandigest/69878>;
21. Asatiani R. Study of Public Sector Economics as Necessary Condition of Social Orientation. “Bulletin of the Georgian Academy of Sciences.” Volume 169, number 2, March-April, 2004;
22. Asatiani R. The Phenomenon of Globalization on an its Influence on National Economics. “The Caucasus & Globalization”. Vol 1(3), Sweden, Ca&CC Press, 2007;
23. Goodfriend M., King R. The New Neoclassical synthesis and the Role of Monetary Policy. Macroeconomic Manual. New York, 1997 ;
24. Stiglitz J. The Price Inequality. “W.W. Norton & Company”, New York-London, 2012;
25. Асатиани Р. Теории конкуренции и новые перспективы стран ориентированных на конкурентноспособность. жур. «Кавказ и глобализация», Швеция, Ca&CC Press, 2015;
26. Кеннс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег, Перевод с английского, М., «Прогресс», 1978;
27. Эрхард Л. Благополучие для всех. Перевод с английского, М., 1991;
28. Экономическая теория на пороге XXI века. Под ред. Осипова Ю.М., Зотовой Е.О. М., «Юрист», 2000.

„THE NEW NEOCLASSICAL SYNTHESIS“ – PARADIGM OF THE XXI CENTURY’S ECONOMIC SCIENCE

ROZETA ASATIANI

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
TSU Paata Gugushvili Institute of Economics Senior
researcher, Emeritus at the Georgian Technical University,
Member of TSU Rector’s Advisory Board, Economic Expert
at the Georgian National Academy of Sciences.
E-mail: marinassati@gmail.com*

Abstract

This work deals with the objective prerequisites for the origin of the “new neoclassical synthesis” which is in the process of formation, goals, tasks; the need to use this new trend in the country’s economic policy is justified.

An explanation is given to the organic linkage of the public sector economics¹⁸ with the “new neoclassical synthesis” and its role in the formation of viable economic policy. The reflection of the main directions of the functioning public sector economics the country’s economic policy is a new challenge to modern civilization. This must be reflected in the “new neoclassical synthesis” which adds novelty to the “neoclassical synthesis” that was successfully used in economic policy of the US and other developed countries in the 1980s. A great contribution in its creation belongs to the author of the first textbook in economics Paul Samuelson.

¹⁸ Asatiani R. Study of Public Sector Economics as Necessary Condition of Social Orientation. “Bulletin of the Georgian Academy of Sciences. Vol. 169, # 2, March-April, 2004; Asatiani R. Public Sector Economics. Textbook. Tbilisi, “Siakhle”, 2017.